

דין "לבוד"

1. תלמוד בבלי מסכת סוכה, דף ד. :

"הייתה פחותה מעשרה טפחים, וחקק בה כדי להשלימה לעשרה, אם יש משפת חקק ולכותל שלשה טפחים – פסולה, פחות משלשה טפחים – כשרה. מאי שנא התם דאמרת פחות מארבע אמות, ומאי שנא הכא דאמרת פחות משלשה טפחים? התם – דאיתיה לדופן – פחות מארבע אמות סגיא, הכא לשווי לדופן – פחות משלשה טפחים אין, אי לא – לא."

רש"י, ד"ה "פחות משלשה":

"כלבוד – הלכה למשה מסיני, וחשבינן ליה כאילו החקק לבוד ומגיע עד הכותל, לבוד – סניף, זיז היוצא מן הכותל, דבר שמאריכין אותו על ידי סניפין כדי לסנוף חקק על חקק."

רש"י ד"ה "הכא":

"פחות מי' אין שם דופן עליו אלא השתא הוא דבעינן לשווייה דופן, הלכך במה שאינו דופן לא אגמרי' רחמנא דהא דופן עקומה אגמרי' והאי לאו דופן הוא והלכך פחות מג' טפחים בכל דוכתא לבוד הוא שפיר דמי, ואי לא – לא."

2. תלמוד בבלי מסכת סוכה, דף ו. :

"מחיצין – הא דאמרן. הניחא לר' יהודה, אלא לר' מאיר מאי איכא למימר? כי אתאי הלכתא שוד ולבוד ודופן עקומה".

רש"י ד"ה "ולבוד": "פחות משלשה"

• מדוע רש"י מאריך בפירושו "לבוד" בדף ד. ומקצר בדף ו. ?

3. תלמוד בבלי מסכת שבת דף צז.

"אמר ליה רב חסדא לרב המנונא, ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא: מנא הא מילתא דאמור רבנן כל פחות משלושה כלבוד דמי? – אמר ליה: לפי שאי אפשר לה לרשות הרבים שתילקט במלקט וברהיטני. אי הכי – שלשה נמי! ותו: הא דתנן המשלשל דפנות מלמעלה למטה, אם הן גבוהין מן הארץ שלשה טפחים – פסולה הא פחות משלשה – כשרה! – התם היינו טעמא – משום דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה. – תינת – למטה, למעלה – מאי איכא למימר? – אלא: כל פחות משלשה – כלבוד דמי – הלכתא גמירי לה."

רש"י על הסוגיה:

כלבוד דמי – דרשות שאינו גבוה שלש בטל אצל רשות הרבים.

אמר ליה – סברא היא.

לפי שאי אפשר – להחליק רשות הרבים מגבשושית כאילו נלקטו במלקט ורהיטני, פליגינא + מקצוע + בלעז, והן בשני גווני כלים של עץ, וברזל חד נעוץ בתוכו, ובהן משהו פני רוחב הקרש ומחליקה, הלכך, בגבשושיות נמי רשות הרבים.

אמר ליה – אי מסברא אפילו שלש נמי.

המשלשל – מתחיל לארוג דופני הסוכה בערב כלפי מעלה, ומשלשל ובא כלפי מטה.

משלשל – מוריד.

אם גבוהות מן הארץ שלשה טפחים פסולה הא פחות משלשה כשרה – דאמרינן: לבוד – כמי שנכפף עליהן, ונשלמו עד למטה, הכא לאו טעמא דתילקט הוא.

נראה לי דהכי גרסינן – מאי איכא למימר.

התם משום דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה – ובפחות משלשה ליכא בקיעת גדיים.

תינת למטה למעלה מאי איכא למימר – למעלה היכא דאמרינן לבוד למעלה, בכמה דוכתין, כגון מקיפין שלשה חבלים דעירובין (טז, ב), וכגון שהרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה (סוכה יז, א).

• מה ההבדל בין הסוגיה בסוכה ש'לבוד' הלכה למשה מסיני, לסוגיה במסכת שבת שמנסה ללמוד מסברא?

• מה בין "לבוד" ל"כלבוד"?

• האם "הלכתא גמירי לה זה" הלכה למשה מסיני?

4. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף יח.

"אמר אביי: אויר שלשה בסוכה גדולה ומיעטו בין בקנים בין בשפודין - הוי מעוט. בסוכה קטנה, בקנים - הוי מיעוט, בשפודים - לא הוי מיעוט. והני מילי מן הצד. אבל באמצע - פליגי בה רב אחא ורבינא. חד אמר: יש לבוד באמצע, וחד אמר: אין לבוד באמצע."

ר"ן על הרי"ף, סוכה דף ט. מדפי הרי"ף:

"למעלה באמצע. פ"י דעד השתא איירי מן הצד דומיא דמתניי דתנן [דף יז א] הרחיק את הסיכוך מן הדפנות ג' טפחים ובדפנות פשיטא דאמרינן לבוד אבל למעלה באמצע הסך פליגי בה רב אחא ורבינא..

..וטעמא דמ"ד אין לבוד בסך מדאמרינן [דף ה ב] שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למ"מ ואסקינן מחיצין לגוד וללבוד ולדופן עקומה ומשי"ה ס"ל דדוקא בדפנוי הוא דאמרינן לבוד אבל בסך לא ואידך ס"ל דלא שנא..

- מה טעמו ומקורו של הרי"ן לדעתו שהלכה למשה מסיני של לבוד נאמרה רק בדפנות ולא בסך?
- ליישוב השאלות הנ"ל העזר במקורות הבאים:

5. הערות הרב משה הרשור, שבת דף ח. הערה 202:

"וראיתי בספר 'שערי יצחק' ביאור דברי רבנו, דיש ב' דינים בלבוד: א. דע"י לבוד הוי כמחובר. ב. דע"י לבוד נעשה על הדופן דין מחיצה, וסברת רבנו דבכלים לא אמרינן דין לבוד שיהיה על הלבוד דין מחיצה..

ואפשר דיש לחלק דאיתא ב' דינים בלבוד: **חדא:** דכל פחות מג' הוי כסתום. והוי כנמשך ונסתם החלל וכנוגע באידך. וזו ההלכתא לקמן דכל פחות מג' כלבוד דמי. והלכתא זו בכל השי"ס אפילו בטומאה ובכלים. **ויש עוד דין לבוד** - והוא נאמר בענין המחיצין, והיינו דע"י לבוד חל על הפחות מג' חלות הדין שיש על החפצא של הדבר, וכגון באויר דסך דשם מלבד שבעינן שלא יהא אויר הפסק - צריך שיהיה על המקום דין סוכה ושם סך..

..דאן מספיק שיהיה סתום, ורק בעי שיהיה שם מחיצה יי, ובעי שע"י הלבוד יהא חלות שם מחיצה על הסתום, זהו מחודש בהלכתא שנאמרה בסוכה לענין מחיצין.

וכן לענין לבוד באמצע דבעי שיחול שם סך על המקום דליהוי שם סוכה עליה ס"ל להאי מאן דאמר דלבוד נאמר רק במחיצות ולא בסך."

- מהם שני סוגי הלבוד לפי הגדרה זו? מה בין "לבוד" ל"כלבוד"?
- לאיזה סוג של "לבוד" שייכת כל אחת מהסוגיות שהובאו לעיל?

העזר במקור הבא:

6. מידות לחקר ההלכה, מידה כג - "כאילו", אות נד:

"אך כשנדקדק היטב נראה, כי גם בכל הדברים מעין זה, בא ה"כאילו" לא להפוך את ההעדר לישות, אלא להיפך - לשלול את הדבר השולל. כלומר, כשהדבר כן שנו, אלא שיש לעומת זה איזה דבר השולל, אז בא ה"כאילו" להגיד, שאנו חושבים כאילו לא היה הדבר השולל, והדבר נשאר דבר.."

7. תלמוד ירושלמי מסכת סוכה, פרק א', הלכה א': "כל פחות משלשה כסתום".

8. תלמוד בבלי, מסכת סוכה, דף טז.

"משנה: המשלשל דפנות מלמעלה למטה, אם גבוה מן הארץ שלשה טפחים - פסולה. מלמטה למעלה, אם גבוה עשרה טפחים - כשרה. רבי יוסי אומר: כשם שמלמטה למעלה עשרה טפחים, כך מלמעלה למטה עשרה טפחים."

רש"י, שם:

שלשה טפחים פסולה - דהיינו כדי שיזדקר הגדי בבת ראש, דאמרן: פסולה.

הריטב"א, שם:

"מתניין: המשלשל דפנות מלמעלה למטה. והויא לה מחיצה תלויה, אם גבוהות מן הארץ ג' טפחים. דליכא לבוד, פסולה, דלא אמרינן גוד אחית מחיצתא, פחות מכאן כשרה. דאמרינן לבוד, ואפילו אין בה אלא שבעה ומשהו, פחות מכאן פסולה."